De zusters Ursulinen in Weert 1876-heden

Zoals de komst van de broeders van St. Louis een flinke stoot heeft gegeven aan de ontwikkeling van het onderwijs aan de mannelijke jeugd van Weert, zo is de komst van de Zusters Ursulinen van grote betekenis geworden voor het onderwijs aan de vrouwelijke jeugd van deze stad. En hoewel de onderwijstaken thans geheel zijn weggevallen en door leken zijn overgenomen, is het klooster in de Langstraat nog steeds een centrum van gebed en van sociale activiteiten.
Het is ondoenlijk om in het kader van deze almanak een volledig beeld te geven van het ontstaan en de verdere historie van dit zegenrijke instituut in het centrum van Weert. Slechts de belangrijkste gebeurtenissen kunnen aangestipt worden. Het ontstaan van het Weerter Ursulinenklooster is een direct gevolg van de "Kulturkampf" (godsdienststrijd 1871-1888) in het Duitsland van Bismarck. Tengevolge van de uitvaardiging van de z.g. Meiwetten in 1872 moesten alle kloosters in Duitsland binnen 4 jaar opgeheven zijn. Dit lot trof ook het bijna twee eeuwen oude Ursulinenklooster met scholen en pensionaat in Dorsten in Westfalen. Men moest dus uitwijken naar het buitenland en de keus viel op Weert, waar deken Boermans reeds lang de wens koesterde, zusters aan te trekken voor het onderwijs. En zo kwamen op 21 maart 1876 de eerste kloosterlingen uit Dorsten in Weert aan, n.l. 4 zusters, 1 novice en 2 dienstmeisjes. Het hoekhuis Langstraat/Molenstraatje (thans Van Berlostraat) werd aangekocht en provisorisch ingericht tot onderkomen voor de eerste bewoonsters. Acht dagen na aankomst van het eerste groepje arriveerden nog enkele zusters en 19 kostschoolmeisjes. Het aantal zusters liep zelfs op tot 28.
Het huis in de Langstraat onderging grote veranderingen. Op 8 september 1876 werd de eerste kapel ingezegend en korte tijd later werden enkele aangrenzende huizen erbij gekocht en verbouwd.
Op 15 oktober 1876 reeds werd een eerste school met 21 meisjes geopend, die onder leiding kwam te staan van Mej. Baggen, daar de zusters zelf vanwege het taalverschil nog geen les konden geven. De officiële goedkeuring om een school te beginnen kwam op 31 juli 1890 af bij een K.B. van Willem III. Wel gaven de zusters reeds vanaf het prille begin zelf les aan 80 Duitse pensionairen, n.l. in huishoudkunde, naaien en koken, hetgeen de grondslag werd van de latere Huishoudschool. Voor deze pensionairen werden enkele huizen in de Van Berlostraat aangekocht, waar een groot pensionaat werd opgetrokken.

Een der fraaie kloostergangen

Daar de politieke en godsdienstige situatie in Duitsland intussen ten goede was veranderd, keerden een aantal zusters en pensionairen in 1887 naar Dorsten terug terwijl 12 zusters met 60 pensionairen in Weert bleven om het hier begonnen werk voort te zetten. Op 31 mei 1888 kregen de Weerter zusters officieel toestemming om uit de communiteit van Dorsten te treden en een eigen zelfstandig klooster te vormen.
De gebouwen en scholen werden steeds meer uitgebreid. Van de zusters Birgittinessen in de Maastraat, die een meer contemplatief leven wilden gaan leiden, werd een schooltje voor lager onderwijs overgenomen en nadien van de Zusters van Liefde in de Beekstraat een bewaarschooltje. Om in de behoefte aan leslokalen te voorzien verrees in 1911 het grote gebouw met de torentjes aan de tuinkant en bouwde de gemeente in 1920 een school met 12 leslokalen op de hoek van Van de Berlostraat/Wilhelminasingel. Ook andere takken van onderwijs kregen de aandacht van de zusters zodat zij tenslotte rond 1950 3 lagere scholen beheerden (de Maria, de St. Angela en de St. Joseph), 2 kleuterscholen, een meisjes MULO (sinds 1911), de huishoudschool St. Anna (daterend van 1920), een Middelbare Meisjesschool (sedert 1949) en een avondvormingsschool, de Mater Amabilis (sedert 1948). Voor interne leerlingen was er het Pensionaat St. Ursula, dat een zeer goede naam had in de onderwijswereld. Tengevolge van de veranderende tijden en opvattingen werd het Pensionaat geleidelijk teruggebracht en in 1968 definitief gesloten. Door de terugloop van het aantal religieuzen waren de zusters genoodzaakt om steeds meer onderwijstakken af te stoten en over te dragen aan leken. Het lager- en kleuteronderwijs werd overgenomen door de Stichting Katholiek Basisonderwijs Weert-Centrum;

Een gedeelt evan het v.m. Scholencomplex waarin de Zusters Ursulinen onderwijs gaven, gelegen langs de Van Berlostraat en Wilhelminasingel

Een mooie blik in de binnentuin met een beeld van St. Angela, die de orde in 1535 stichtte

Het hoekhuis Langstraat/van Berlostraat, het eerste onderkomen van de Zusters Ursulinen, met latere uitbreidingen in de Langstraat. De foto is omstreeks 1910 genomen

Interieur van de kapel der Zusters Ursulinen

het MULO- en het M.M.S.-onderwijs werd ondergebracht in de Scholengemeenschap Philips van Horne terwijl het huishoudkundig en vormingsonderwijs opgingen in de grote scholengemeenschappen voor lager beroepsonderwijs aan de Wilhelminasingel en middelbaar beroepsonderwijs op Drakesteyn.
Door hun onderwijswerk en hun andere grote verdiensten op sociaal-charitatief gebied hebben de Ursulinen heel de Weerter gemeenschap sterk aan zich verplicht. Het 100-jarig verblijf in Weert in 1976 werd dan ook feestelijk herdacht en bij deze gelegenheid werd Moeder-Overste van het Weerter klooster Moeder Johanna Berden door het gemeentebestuur benoemd tot ereburgeres van Weert.
Momenteel verblijven er nog rond 25 zusters in Weert. Hopelijk blijft de weldadige invloed van dit klooster in onze stad ook voor de toekomst behouden, ook al zijn de tijden veranderd en daarmee ook het arbeidsterrein van de kloosterlingen.

Bronnen:
1876-1976. Zusters Ursulinen in Weert (Gedenkboek). Weert 1976.
Gemeente-archief Weert

Glas-in-lood venster uit 1881 in de kapel

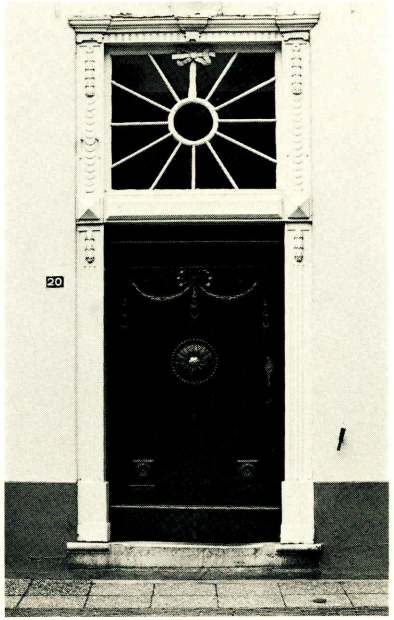

Deur met fraai bovenlicht van het oudste gedeelte van het klooster der Ursulinen

Een geschenk b.g.v. van 75-jarig jubileum van de Zusters in Weert, voorstellende het schip van St. Ursula met haar gezellinnen, gemaakt door zuster Paula Gräfin von der Schulenburg uit Dorsten

Een kloosterlijk onderonsje